

**«Сучасна система дипломатичних відносин України
та механізм її вдосконалення»**

Думан Аліна Анатоліївна,
вихованка Переяславського
будинку художньої творчості дітей,
юнацтва та молоді

Починаючи з проголошення незалежності, Україна переживає глибокі та кардинальні зміни в суспільному житті, серед яких – розбудова та удосконалення дипломатичної служби. Геополітичні зміни початку 90-х рр. ХХ ст., подолання біполярності міжнародних відносин, створили позитивні умови для виведення дипломатії України на новий рівень, і залежно від якості дипломатичних відносин зі світовим співтовариством, буде визначена її подальша роль як суб'єкту міжнародних відносин. На актуальність роботи впливає фактор недостатнього опрацювання даної теми.

У роботі проаналізовано становлення, стан, систему та значення дипломатичних відносин між Україною та світом; основні поняття дипломатичної служби, структуру та систему органів дипломатичної служби.

Мета дослідження: проаналізувати специфіку сучасної дипломатичної служби в Україні як складової частини державної служби, перспективи її розвитку, дипломатичні прийоми і методи, механізм вдосконалення системи дипломатичних відносин України.

Завдання дослідження:

- розкрити поняття та принципи дипломатичної служби;
- проаналізувати структуру дипломатичної служби та методи її роботи;
- розкрити стан сучасних дипломатичних відносин України.

Об'єкт дослідження: дипломатична служба в Україні.

Предмет дослідження: сучасна система дипломатичних відносин України; прийоми, методи, становлення та розвиток дипломатичної служби в Україні.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-наукові методи. Застосовано формально-логічний, структурно-функціональний, комплексний, юридичного аналізу, логічний та інші методи, які надали змогу комплексно та всебічно дослідити проблемні питання досліджуваної теми. Аналіз вітчизняного, зарубіжного і міжнародного законодавства та досвіду правового регулювання дипломатичної служби зумовив застосування компаративних методів. Також застосовуються загальнофілософський діалектичний метод, принципи системності та історизму для визначення основних характеристик процесу формування законодавства щодо регулювання дипломатичної служби.

Нормативною базою роботи є чинні нормативно-правові акти, що регламентують питання діяльності дипломатичної служби. Емпіричною базою – статистичні й аналітичні матеріали.

Сучасний світ надзвичайно змінився за останні декілька десятиліть. На сьогодні активізувалися процеси глобалізації в економічній, технологічній та соціальній сферах. Інформаційна революція, збільшення обсягів міжнародної торгівлі тільки ускладнили ці процеси. Відповідно це все накладає відбиток і на практичну роботу дипломатів XXI століття. Проблеми міжнародних відносин і зовнішньої політики завжди знаходилися в центрі широкої громадської уваги аналітиків, політиків, журналістів. А питання про те, як реалізувалися зовнішньополітичні рішення, тобто питання дипломатії, представляли інтерес швидше для більш вузького кола фахівців. Причини такого ставлення зрозумілі і частково виправдані: перш за все необхідно усвідомити, що відбувається, намітити основні зовнішньополітичні пріоритети і підходи. Однак у практичному плані не менш важливим є визначення шляхів реалізації наміченого курсу. В іншому разі зовнішня політика виявляється паралізованою.

На сьогоднішній день аналізу дипломатії як інструмента зовнішньої політики, за винятком досліджень написаних у першій чверті XX століття (Г. Нікольсон, Ж. Камбон), не так вже й багато. У своїй основі дипломатія є вміння будувати і підтримувати відносини між державами та іншими міжнародними суб'єктами. На жаль, у минулому столітті дипломатія вельми часто перебувала

у підпорядкуванні політики та ідеології. Сьогодні дипломатія стає універсальною. Зростає число держав, які роблять свій вплив на політичній та економічній аренах виключно завдяки динамізму і високому професіоналізму дипломатії. Починаючи з проголошення незалежності, наша країна переживає глибокі та кардинальні зміни в суспільному житті, законодавстві та урядуванні. Одною з головних ланок урядової структури в Україні є розбудова та удосконалення дипломатичної служби, оскільки дипломатія є дуже важливою складовою кожної сучасної розвиненої держави, якою прагне стати і Україна. Проголошення незалежності України та змін у глобальному геополітичному становищі на початку 90-х рр. ХХ ст., подолання біполярності міжнародних відносин створили позитивні умови для виведення дипломатії України на новий рівень. Зараз наша країна стала на європейський шлях розвитку і залежно від того, чи встановить вона якісні дипломатичні відносини із світовим співтовариством, буде визначена її подальша роль серед рівноправних суб'єктів міжнародних відносин. Також на актуальність роботи впливає фактор недостатності інформації та недостатнього опрацювання даної теми, тому що існує проблема знаходження та доступу до великої кількості документів, пов'язаних з роботою та функціонуванням дипломатичної служби в Україні, оскільки деякі матеріали перебувають в закритому доступі. Таким чином, в процесі дослідження були зроблені наступні висновки.

Дипломатія – це наука і мистецтво. Деякі західні дипломати вважають, що вона більшою мірою мистецтво, ніж наука. Тим самим вони віддають пріоритет особистим якостям дипломатів як учасників переговорів. З поняттям «дипломатія» пов'язують мистецтво ведення переговорів для запобігання чи врегулювання конфліктів, пошуків компромісів і взаємоприйнятих рішень, розширення і поглиблення міжнародного співробітництва.

Сучасна дипломатія – засіб здійснення зовнішньої політики держави, що представляє собою сукупність невійськових практичних заходів, прийомів і методів, що застосовуються з урахуванням конкретних умов і характеру розв'язуваних задач; офіційна діяльність глав держав і урядів, міністрів закордонних справ, відомств іноземних справ, дипломатичних представництв за

кордоном, делегацій на міжнародних конференціях по здійсненню цілей і завдань зовнішньої політики держави, захисту прав та інтересів держави, його установ і громадян за кордоном.

У сучасних умовах значно розширюються масштаби дипломатичної діяльності, яка стає більш динамічною і використовується державою для створення більш широкої опори серед керівництва і правлячої еліти іноземних держав, для встановлення контактів з певними політичними партіями, ЗМІ.

Роль дипломатії в останні десятиліття особливо зросла, оскільки питання зовнішньої політики стали знаходитися під потужними прожекторами ЗМІ і внаслідок цього під пильною увагою широких народних мас. Це визначає головну особливість сучасних методів дипломатії, яка полягає в тому, що вони спрямовані на мирне врегулювання конфліктів та питань, що виникають у процесі глобалізації.

Тому для сучасної дипломатії характерні такі методи як багатостороння дипломатія, превентивна дипломатія, діалогове спілкування на різних рівнях: переговори на найвищому та високому рівні, дипломатичні конгреси, саміти, двосторонні і багатосторонні переговори. Це обумовлено тим, що глобалізація сучасного світу зачіпає інтереси відразу багатьох учасників. Взаємозалежність світу призводить до збільшення значимості дипломатії, особливо здійснюваної на високому і найвищому рівнях.

Особливо підвищується роль багатосторонньої та публічної дипломатії. Це вимагатиме від дипломатів, крім усього іншого, вміння виступати перед великою аудиторією, вести аргументовану дискусію, переконувати і завойовувати на свій бік громадську думку чужої країни.

Органи і відповідальні особи, що несуть дипломатичну службу, користуються в країні перебування загально визнаними правами і дипломатичними привілеями (іммунітет і недоторканність дипломатичного персоналу і приміщень, право шифрованого переписування і дипломатичного закритого зв'язку, право підйому прапора держави, митні привілеї й ін.)

Сучасна дипломатія нашої країни проходить постійний розвиток, розширюється представництво дипломатичних органів в світі, Україна почала

активно брати участь в міжнародних організаціях та міжнародних товариствах, частіше почали укладатися різні двосторонні угоди, а також Україна стала активним суб'єктом світової зовнішньої політики. Отже, необхідність перегляду низки нормативних документів, які регулюють державну службу в цілому та дипломатичну службу зокрема, є пріоритетним завданням зовнішньої політики України. Необхідні нові підходи до визначення поняття, функцій і принципів дипломатичної служби, потребує змін регулювання питань відповідальності дипломатичних службовців, їх особливих повноважень, а також питань соціально-правового захисту.

Високопрофесійна та добре організована дипломатична служба як невід'ємна складова державної служби України – найважливіша умова успішного виконання державою своїх функцій, рішення стратегічних завдань політики України на міжнародній арені.

Майбутнє української дипломатії багато в чому залежить від того, по якому шляху піде надалі становлення нового світового порядку. Протягом сторіч принцип збереження рівноваги сил заради забезпечення миру й плідного співробітництва був каноном співіснування між суверенними державами, відповідно до якого будувалась й вся система дипломатичної служби.

В сучасній науковій літературі склалися різноманітні підходи до визначення поняття дипломатичної служби. Звісно, найдоцільніше дати визначення дипломатичної служби, яке викладене в Законі України «Про дипломатичну службу». У Законі вказано, що дипломатична служба України – це така професійна діяльність мешканців України, яка має за мету реалізацію зовнішньої політики України з практичної точки зору, і звісно також дипломатична служба покликана захищати національні інтереси України в середовищі міжнародних та зовнішньополітичних відносин, а також прав та інтересів мешканців України і юридичних осіб в інших країнах. Взагалі можна сказати, що явище дипломатичної служби являє собою таку форму професійної діяльності, яка направлена на захист та дотримання прав та свобод громадян України закордоном, здійснення захисту їх інтересів, і звісно, одною з найголовніших функцій дипломатичної служби є забезпечення безпеки держави

та суспільства на світовому рівні. Можна відмітити такі визначні принципи української дипломатичної служби: це, перш за все, служіння Українському народові, додержання прав та свобод людини, демократизм, гуманізм, відповідальність за виконання своїх службових обов'язків тощо. Структура дипломатичної служби складається з дипломатичних посад та рангів, а також системи органів дипломатичної служби.

Українська дипломатія пройшла тривалий час розвитку, але по справжньому почала розвиватися лише тоді, коли Україна здобула незалежність. Дипломатія нашої країни проходить постійний розвиток, також розширюється представництво дипломатичних органів в світі, Україна почала активно брати участь в міжнародних організаціях та міжнародних товариствах, тепер ми частіше укладаємо різні двосторонні угоди, а також звісно ми стали активним суб'єктом світової зовнішньої політики. Для того, щоб вивести нашу дипломатію на світовий рівень, нам потрібно багато працювати, удосконалювати законодавчу базу, залучати більше фахівців у дипломатичній сфері до дипломатичної служби, налагоджувати міжгалузеві комунікації з Європейським союзом та багато іншого. Результатом усіх цих зусиль повинно стати нове позиціонування української дипломатії на світовому рівні, зміна парадигми дипломатичної політики, реформування моделі управління дипломатичною сферою тощо. Я сподіваюся, що Україна подолає свої внутрішні труднощі та сформує стійкий дипломатичний імідж на твердому фундаменті. Нам потрібно створити власну, українську, дипломатичну школу. Потрібно переробити схему роботи МЗС. Вона має змінитися з галузевої на функціональну. Її зміст має вкладатися в три кроки: концепція – стратегія – план дій. Зараз Україна знаходиться у складному становищі, тому що на нашій території відбуваються воєнні дії, тому вести адекватні дипломатичні відносини із всіма країнами однаково є складною задачею. Але ми повинні розвиватися та йти вперед, постійно вдосконалюючи рівень своєї дипломатичної служби.